

ALMAN DİLİ EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİNDE YAZMA ALIŞKANLIĞI

Ayten Genç*

ABSTRACT: In this study, the feelings and thoughts of the German Language Teaching Department students have been examined systematically through the difficulties they face in writing; the reasons of these difficulties have been examined and some suggestions have been put forward. A questionnaire has been prepared taking a lot of scientific sources into consideration and this questionnaire has been given to 178 undergraduate students. The results of the questionnaire will both help us find out the reasons of the difficulties that they face in writing and will also guide the teachers of writing in their writing classes.

KEY WORDS: writing skill, German as a foreign language

ÖZET : Bu araştırmada Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi öğrencilerinin duygu ve düşüncelerini sistemli bir mantık bütünlüğü içerisinde yazma güçlüklerinden yola çıkılarak durum tespiti yapılmış; yazma güçlüklerinin nedenleri araştırılmış ve öneriler sunulmuştur. Bir çok bilimsel kaynağa dayanarak hazırlanan sorulardan oluşan anket 178 lisans öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın sonuçları ile öğrencilerin yazma alışkanlıklarını, yazma güçlüklerini doğuran etkenleri saptamanın yanısıra kompozisyon dersi veren öğretim elemanlarına öneriler getirmesi ve uygulamaya katkı oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yazma becerisi, Yabancı dil olarak Almanca

GİRİŞ

İnsanlar arasında iletişim sözlü veya yazılı olarak gerçekleşebilir. Konuşurken duygu ve düşünceleri bir bütünlük içerisinde, sıraya koyarak dile getirmek elbette ideal olanıdır, ancak şart değildir. Sözlü ifade konuşan ile dinleyen arasında bir etkileşim söz konusudur; konuşanın duygu ve düşüncelerini karşındakine anlatması biraz da karşındakinin yardımıyla, eksik kalanların tamamlanmasıyla ya da beden dilinin yardımıyla doğrudan gerçekleşir. Yazarak kendini ifade edebilmek ise konuşmaya kıyasla oldukça zordur. Yazan kimse ve okuyan kişi arasındaki etkileşimi belirleyen zaman, mekan v.s. gibi

koşullar mesajın iletilmesini ve algılanmasını etkiler. Çünkü yazılı ifade beden dilinin etkisi yoktur; yazıyla mesajı iletmek isteyen kişi duygu ve düşüncelerini açık ve anlaşılır bir şekilde sözcüklere dökmek durumundadır. Bu ise sistematik bir düşünce yapısı ile çocukluktan beri edinilmesi gereken bir yazma alışkanlığı ve birikimi gerektirir. Yazılı kültür geleneği olmayan, sözlü kültüre dayanan toplumumuzda ise yazma alışkanlığının edinilmesi son derece güç ve sınırlıdır. Anne, baba ve yakın çevresinde okuma ve yazma alışkanlığı olmayan çocuk okuma ve yazma alışkanlığını ve becerisini teşvik olmadan nasıl edinebilir ki? Üstelik değişimlerin çok hızlı yaşandığı toplumumuzda yazılı kültür tam gelişmeden modern kitle iletişim araçlarının etkisiyle çocuk ve gençlerimiz okuma yazmayı öğrenmeden televizyonu, bilgisayarı, cep telefonu ile tanışmaktadır. Günlük gazetelerin toplam tirajlarının ve kitap tüketiminin bu kadar düşük olması da, hele hele gazetelerimizin Avrupa gazeteleri ile karşılaştırıldığında yazıya oranla resim ağırlıklı olması, kültürümüzde görsel iletişimin son derece yaygın olmasına karşın yazılı iletişimin çok az kullanıldığının bir göstergesidir. Ayrıca okullarımızda, ilkokuldan başlayarak çocuklarımızın yazılı anlatımdan çok çoktan seçmeli test sınavları bombardımanı altında kalmaları çocukların yazılı anlatım becerilerini geliştirmelerini engellemektedir.

Sonuçta okuma yazma alışkanlığı olmayan, duygu ve düşüncelerini sözlü veya yazılı ifade edemeyen bir kuşak yetişmektedir. Durum kültür ve dil farklılığı olmayan bir toplumda yetişen çocuklarda hiç de içaçıcı değilken farklı kültürler ve dillere sahip toplumlar içinde belirli sürelerle yaşamış ve eğitim almış çocuklar da yazma ve okuma alışkanlıkları ve yazılı iletişim yeteneklerinin kazanılması açısından çok daha güçtür. Bu güçlükler, öğrencilerinin %95'i belirli sürelerle yurt dışında bulunmuş olan bölümümüzde (Alman Dili Eğitimi) öğrencilerimiz tarafından yoğun bir şekilde dile getirilmektedir. Öğrencilerimizin en çok zorlandığı konuların başında sistemli bir mantık bütünlüğü içinde yazamamaları, düşüncelerini düzenli bir şekilde aktaramamaları, kendilerini yazılı olarak ifade edememeleri gelmektedir. Bu durum öğrenci sınav kağıtlarına da yansımakta, öğrencinin so-

* Yrd. Doç. Dr. Ayten Genç, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

runun yanıtını bilip bilmediği veya ne kadar bildiği, yazdığı kelime ve cümlelerden tahmin edilmeye çalışılmaktadır. Bu durumdaki pek çok öğrenci ile karşılıklı konuşulduğunda konuyu ve yanıtı bildiği halde yazılı aktarımda zorlandığı, bildiğini ve düşündüğünü yazılı olarak anlatırken güçlüklerle karşılaştığı anlaşılmaktadır. Pek çok öğretim elemanı gerek sözlü gerek yazılı olarak aynı zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmektedir.

Farklı dil ve kültürlerde belirli sürelerle yaşamış olan öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumun diline yeteri kadar hakim olamamaları da bunların gerek sözlü gerek yazılı anlatımlarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretimi son derece önem kazanmaktadır. Yabancı dil dersinin hedefi öğrencinin temel dil becerilerini edinmesidir. Bu beceriler ise duyduğunu, okuduğunu anlama ve bunları yazılı ve sözlü aktarabilmektir.

Diğer taraftan Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik formasyonuna sahip olacakları ve eğitimci olarak görev yapacakları düşünüldüğünde gerek yazılı gerekse sözlü iletişim konularında çok iyi yetişmeleri ve yetiştirilmiş olmalarının önemi artmaktadır. Yabancı Dil eğitimcilerinin ise bu konudaki güçlükleri ve önemleri daha da artmaktadır. Hem ana hem de yabancı dilde gerek sözlü gerekse yazılı anlatım ve yazma tekniklerine hakim olma zorunlulukları ve zorlukları vardır. Bu çalışmada Alman Dili Eğitimi Bölümü öğrencilerinin bu konudaki durumlarının tesbiti yapılmaya, gerek ana gerekse yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişim kurabilme yetenekleri, alışkanlıkları, zorlukları ve istekleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca uygulanan müfredat programı ve ilgili derslerde uygulanabilecek öneriler sunulmuştur.

ARAŞTIRMANIN AMACI:

Bu çalışma, öğrencilerin dört dil becerisinden birisi olan yazma becerisini gerçekleştirememelerinin nedenlerini, yazma alışkanlıklarını, güçlüklerini ve yazma ile ilgili bir eğitim alıp almadıklarını saptamak ve öğrencilerin yazma güçlüklerini oluşturan etmenlerin ortaya konulması ile bu alanda ders veren öğretim elemanlarına yöntem, materyal seçimi ve öğrenciyi motivasyonda yardımcı olabilecek ipuçları vermek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Bölümü lisans düzeyi (1-4 sınıflar arası) öğrencilerinden oluşan 178 denek üzerinde yürütülmüştür. Araştırma verileri, öğrencilerin kişisel özelliklerini, yazmaya yönelik tutumlarını ölçen çoktan seçmeli 28 sorudan oluşan bir anketin değerlendirilmesi sonucunda elde edilmiştir. Anket so-

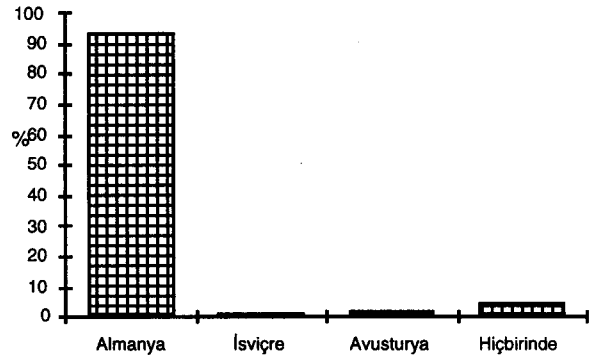
rukları, öğrencilerin yazma alışkanlıkları, yazma güçlüklerini tespit etmeye ve yazma teknikleri ile ilgili bir eğitim alıp almadıklarının saptanmasına yöneliktir.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Araştırma anketi, öğrenci ve ailelerinin eğitim düzeyi, öğrencinin yazılı anlatımda karşılaştığı güçlükler, güncel yaşamda kullandığı iletişim araçları, yabancı dilde yazma becerisine ilişkin doğrudan ve dolaylı sorunlardan oluşmaktadır. 1997 yılı Bahar yarıyılında veriler elde edilip bilgisayarda analizleri yapılmıştır.

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Bölümü'nde lisans öğretimi yapan 112'si kız, 66'sı erkek 178 öğrenciye uygulanmıştır.

* Ankete katılan öğrencilerin kaldıkları ülkeler ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlara göre öğrencilerden % 95.50'si Almanca konuşulan ülkelere birinde (Almanya, Avusturya, İsviçre) belirli sürelerle kalmışlardır. Bu öğrencilerin ezici bir çoğunluğu (% 93.25) Almanya'da, çok az bir bölümü ise İsviçre'de (% 0.56) ve Avusturya'da (%1.68) bulunmuşlardır. Öğrencilerin % 4.49'u ise Almanca konuşulan ülkelere hiçbirinde bulunmamıştır. (Şekil 1)

Şekil 1: Öğrencilerin Almanca konuşulan ülkelere bulunma durumu

* Öğrencilerin bu ülkelere bulunma süreleri dikkate alındığında % 42.13'lük bir kesimi 9 yıldan fazla, % 25.84'ü 6-9 yıl, % 16.29'u 3-6 yıl, %5.61'i 1-3 yıl arası, % 5.61'i 1 yıldan az süreyle Almanca konuşulan ülkelere birinde bulunmuştur. Bu veriler bölümümüzdeki öğrencilerin çoğunluğunun Almanca'yı Almanya'da öğrendiklerini göstermektedir.

* Öğrencilerin üniversiteye kadar eğitimlerini tamamladıkları ülkelere bakıldığında, öğrencilerin % 24.71'i ilk ve orta öğrenimini Türkiye'de, % 75.3 gibi bir çoğunluk ise öğrenimlerini hem Türkiye hem de Almanca konuşulan ülkelere görmüşlerdir ve temel eğitimlerini tek bir ülkede tamamlayamamışlardır.

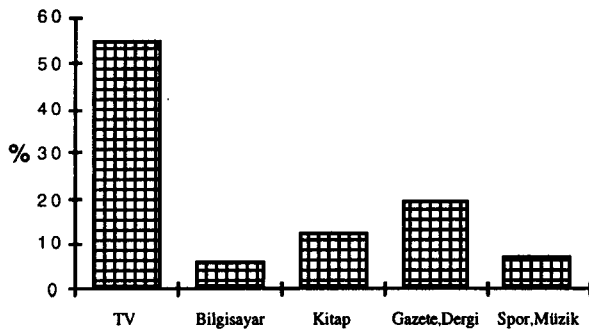
* Almanca bilgilerinin derecesi sorulduğunda öğrencilerden % 14.04'ü Almanca'yı çok iyi, % 47.19'u iyi, % 19.66'sı yeterli derecede bildiği şeklinde ce-

vaparken %19.10'u soruya cevap vermemiştir. Almanca'dan başka bildikleri ikinci bir yabancı dille ilgili soruya öğrencilerden % 8.42'si iyi, % 16.85'si yeterli derecede İngilizce bildiğini belirterek cevap vermişlerdir. İngilizceden başka ikinci dil olarak birer öğrenci Arapça (çok iyi), Farsca(iyi); İtalyanca (yeterli); Fransızca (yeterli) bildiklerini ifade etmiştir. Bu sonuçlar öğrencilerin ancak % 25.27'sinin bir başka yabancı dille ilgilendiğini göstermektedir.

* Öğrencilerin ailelerinin eğitim durumları ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlara göre, öğrenci annelerinin % 47.19'u ilkökul mezunu, % 14.04'ü ortaokul, % 5.04'ü lise, % 2.24'ü Kız meslek lisesi, % 3.93'ü üniversite mezunu, % 10.67'si ilkokulu bitirmemiş, % 13.48 lik bir kesimi ise okula bile gitmemiştir. Öğrenci babalarının % 60.13'ü ilkökul, 11.79'u ortaokul, %16.29'u lise, % 0.56'sı sanat okulu, % 10.11'i üniversite mezunu, % 1.12'si ise ilkokula bile gitmemiştir. Bu sonuçlar öğrenci ailelerinin arasında ilkökul mezunu anne ve babaların çoğunlukta olduğunu ve ilkökula bile gitmemiş annelerin büyük bir oranı kapsadığını göstermektedir.

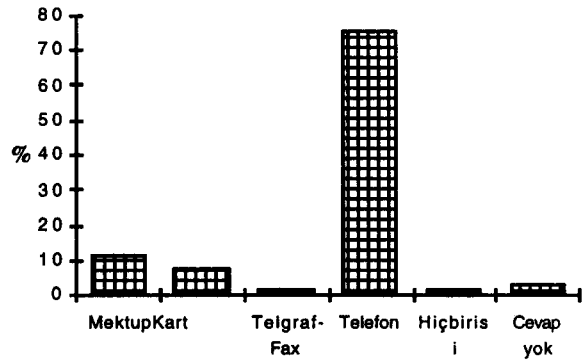
* Ebeveynlerin mesleklerine bakıldığında, annelerin % 53.48'inin ev kadını, % 33.42'sinin işçi, % 3.93'ünün öğretmen, % 6.17'sinin işçi emeklisi, %1.68'inin serbest iş yapan, %1.68'inin memur; babaların % 27.55'inin işçi, % 41.57'sinin emekli işçi, % 2.24'ünün öğretmen, % 7.30'unun memur, % 10.11'inin serbest iş yapan, % 10.11'inin işsiz, % 1.12'sinin mühendis olduğu sonucu elde edilmekte ve ev hanımı annelerle işçi babaların çoğunluğu teşkil ettiği gözlenmektedir.

* Boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin öğrencilerin % 55.05'i televizyon seyretmek, % 6.17'si bilgisayar kullanmak, % 12.35'i kitap okumak, % 19.10'u gazete, dergi okumak, % 7.30'u ise spor, müzik, arkadaşlarla buluşmak gibi tercihleri olduğu anlaşılmaktadır. Yabancı Dil Eğitimi gibi sosyal bir bilim dalında okuyan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının oranının (% 12) bu derece düşük olması yazma için gerekli olan bilgi birikimini oluşturmamadıklarını göstermektedir. (Şekil 2)

Şekil 2: Öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirilmesi

* Günlük iletişim araçlarının kullanma sıklığının belirlenmesine yönelik sorulara verilen yanıtlardan öğrencilerin kullandıkları iletişim araçları ile ilgili ilginç sonuçlar çıkmaktadır. Arkadaşlarından birisine bir mesaj iletmek durumunda kullandıkları kişisel iletişim araçları ile ilgili soruya öğrencilerin % 11.23'ü mektup yazdığını, % 7.86 kişi kart yazdığını, % 1.68'i telgraf veya fax çektiğini, ancak % 75.28 kişi telefon ettiğini; % 1.12 kişi bu yollardan hiç birine başvurmadığını belirtirken cevap vermeyenler %2.80'i teşkil etmektedir. Bu sonuçlar öğrencilerin ezici bir çoğunluğunun pahalı bir iletişim aracı olmasına rağmen sözlü iletişimi tercih ettiğini ortaya koymaktadır. (Şekil 3)

Şekil 3: Öğrencilerin en çok kullandıkları iletişim araçları

* Öğrencilerin yazma eylemine yönelik sorulara verdikleri yanıtlardan da oldukça ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin % 4.60'ı yazmak için büyük istek duyduğunu, % 26.60'ı ancak teşvik edilince yazabildiğini, % 57.81'i gerekli olduğu zaman yazdığını, % 0.11'i ise entellektüel bir fonksiyon ve ihtiyaç olduğu için yazdığını, % 8.53'ü yazmanın bireyin kendini ifade etmek olduğu için, % 2.24'ü yazarak sorunların somutlaştırıldığına, açığa çıktığına, % 0.11'i ise yazmanın üretkenlik ve yaratıcılık olduğuna inandığı için yazma gereği duyduğunu belirtmektedir. Kısaca: Öğrencilerin % 84.41'i teşvik ve gereklilik sonucu yazma gereğini duyarken; öğrencilerin ancak % 15.59'u yazmanın önemli bir süreç olduğunu kabul etmektedir.

* Boş zamanlarında ne yazdıklarına ilişkin soruya öğrencilerin % 6.74'ü günce, % 0.56'sı öykü, % 6.11'i şiir, % 28.58'i mektup ve % 4.49'u hiçbirisi şeklinde yanıt vermiştir. Öğrenciler arasında hem günce hem de mektup yazarların oranı ise % 9.55'dir; hem öykü hem de mektup yazdığını belirtenler ise % 1.12 oranındadır. Bu durum öğrencilerin boş zamanlarında yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri yazı türlerine rağbet etmediklerini; mektubun öğrenciler arasında diğerlerine oranla tercih edilen bir tür olduğunu göstermektedir.

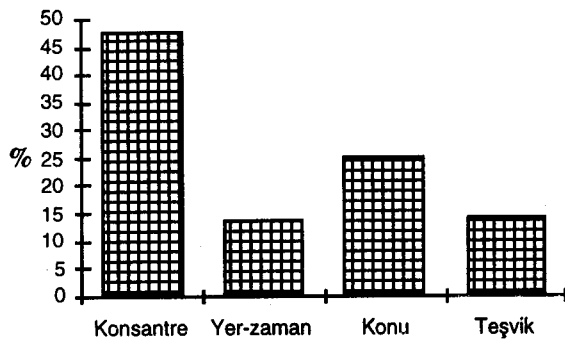
* Öğrencilerin % 46.06'sının mektup arkadaşı olduğu tespit edilmiştir; % 41.05'inin ise mektup arkadaşı bulunmamaktadır. % 12.35 oranında öğrenci mektup arkadaşı olup olmadığına ilişkin soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Mektup arkadaşı olan öğrencilerin % 28.65'i Türkçe, %17.41'i Almanca mektuplaştığını belirtmektedir.

* Öğrencilerin günce tutmaya başlama yaşları 8-20 yaşları arasında değişmektedir. 8-15 yaşları arasında günce tutanların oranı % 20.16, 15-20 yaşları arasında günce tutanların oranı ise % 16.79'dır; halen günce tutanlar ise % 6.85 oranında öğrencidir. Bu soruyu yanıtızsız bırakanlar % 56.20 oranındadır. 8-15 yaşları arasında günce tutan öğrencilerin oranının halen günce tutanların oranından yüksek olması öğrencinin zamanla günce yazma motivasyonunu kaybetmesine işaret etmektedir.

* 7- 12 yaşlar arasında şiir/öykü yazarlar ankete katılan öğrencilerin % 12.24'ünü, 13-15 yaşlar arasında şiir/ öykü yazarlar öğrencilerin % 12.92'sini, 16-19 yaşlar arasında yazarlar % 14.04'ünü teşkil etmektedir. % 4.63 oranında öğrenci ise halen şiir ve öykü yazdığını belirtmektedir. Öğrencilerin %50.56'sı gibi önemli bir bölümü şiir ve öykü yazmadığını belirtmektedir. Cevap vermeyenler ise % 5.61 oranındadır.

* Kompozisyon yazmayı hangi eğitim aşamasında öğrendikleri ile ilgili soruya öğrencilerin % 32'si Almanya'da, % 40.44'ü Türkiye'de % 17.97 kişi ise hem Almanya'daki hem de Türkiye'deki okullarda öğrendiğini belirtmektedir. Soruyu yanıtızsız bırakanlar ise küçük bir kesimi teşkil etmektedir.

* Öğrencilerin yanıtlarına göre güzel ve doğru kompozisyon yazmanın ön koşulu konsantre olmak (% 47.75), yer ve zaman (% 13.48), konu (% 24.71) ve teşvik edilmektir(% 14.04). Bu sonuçlar öğrencinin ancak konsantre olunca ve ilgi alanlarına giren konularda güzel ve doğru kompozisyon yazma gayreti içinde olduklarını ortaya koymaktadır.(Şekil 4)

Şekil 4: Güzel ve doğru yazma koşullarının değerlendirilmesi

* Türkçe kompozisyon yazarken öğrencilerden % 2.80'i dilbilgisi kurallarını kullanmadığını, % 6.74'ü konuşma dilini aktardığı ve yazdığı için, yazı diline hakim olmadığını, %3.37'si Türkçe kelimeler bulmakta zorlandığı, % 6.17'si ise Almanca düşündüğü için Türkçe yazmakta zorlandığını, % 80.92'si ise Türkçe yazarken güçlük çekmediğini belirtmektedir.

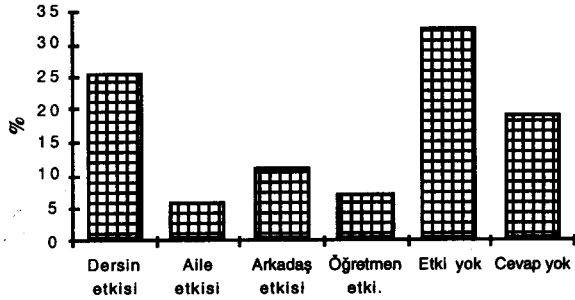
* Diğer taraftan Almanca kompozisyon yazarken öğrencilerin % 8.42'si dilbilgisi kurallarını kullanmadığını, % 10.11'i konuşma dilini aktardığı ve yazdığı için yazı diline hakim olmadığını, % 27.52'si Almanca sözcükler bulamadığını, % 14.60'ı cümle kuramadığını; % 20.78'i Türkçe düşündüğü için Almanca yazmakta zorlandığını ifade ederken, % 18.57'lik bir kesim ise Almanca yazarken güçlük çekmediğini belirtmektedir.

* Bu sonuçlar, öğrencilerin % 80.92'sinin Türkçe, % 18.57'sinin Almanca yazarken güçlük çekmediğini göstermektedir.

* Öğrenciler kompozisyon yazarken dikkat ettikleri öncelikli davranışlarını şöyle değerlendirmektedir: Öğrencilerin % 51.12'si aklına geleni kağıda döktüğünü belirtirken; % 29.77 'si yazacağı konuyu düşünüp, notlar aldığını, planlayarak yazdığını söylemektedir. Kendisinden beklenen ve istenen şekilde yazmaya gayret edenler ise % 6.17'dir. Yazdıktan sonra mutlaka okuyanların oranı ise % 3.93 tür; kullandığı sözcükleri, cümle yapılarını, yazım kurallarını gözden geçirdiğini belirten % 2.24 oranda öğrencinin yanısıra hızlı yazdığını söyleyenlerin oranı % 0.11'dir. Yavaş yavaş, her sözcüğün üzerinde durarak yazan öğrenci % 0.56'lık bir oranı temsil etmektedir. Kompozisyon konuları ile ilgili bilgi toplayan öğrencilerin oranı % 5.05 tir. Bu durum öğrencilerin kompozisyon yazarken acele davrandıklarını ve önceden plan yapmadıklarını, aklına gelenleri kağıda döktüklerini (% 51.12) göstermektedir.

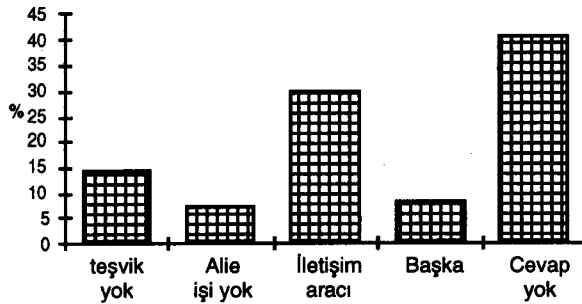
* Yazmaktan hoşlanan ve yazmayı bir alışkanlık olarak gören öğrenciler arasında derslerin gereği ve etkisiyle yazdıklarını belirtenlerin oranı % 25.28 iken anne-babanın, akraba ve dostlarla yazışmalarının etkisinin önemli olduğunu belirten öğrencilerin oranı % 5.61, arkadaşlar arasındaki yazışmanın etkisini vurgulayan öğrencilerin oranı %11.23; öğretmenin etkisini ön plana çıkaran öğrencilerin oranı ise % 6.74'dür. Buna karşılık yazma alışkanlığı edinmelerinde hiç kimsenin teşviki olmadığını belirten öğrencilerin oranı % 32.02 gibi yüksek bir orana ulaşmaktadır. Bu soruya yanıt vermeyenler ise % 19.12 oranındadır. Bu sonuçlardan görülebileceği gibi büyük çoğunluğu, yazmada kimsenin kendisine etki etmediğini savunan öğrenciler teşkil ediyor. Dersin etkisini ve yazmaya teşvik ettiğini savunanlar ise ikin-

ci büyük çoğunluğu teşkil ediyor. Diğer yandan öğretmen ve ders eğitimin ayrılmaz birer unsuru olarak kabul edildiğinde, yazma alışkanlığının okulda elde edildiğini gösteren % 32'lik bir oran ortaya çıkmaktadır. Bu durum, bu konuda okulun önemini ön plana çıkarmaktadır.

Şekil 5: Yazmayı teşvik eden faktörlerin değerlendirilmesi

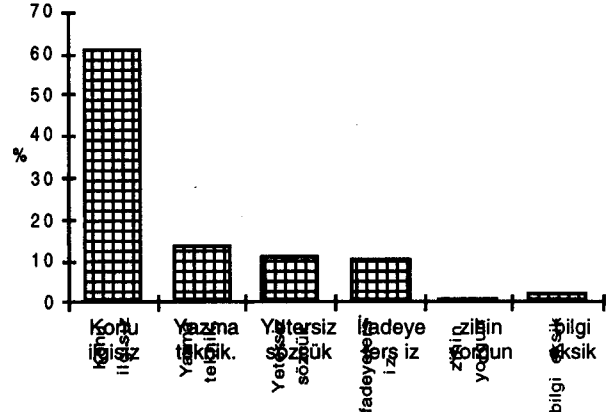
* Yazmaktan hoşlanmama nedenlerini bu konuda teşvik edilmediklerine bağlayan öğrencilerin oranı % 14.04 iken; evde/ailede dost ve akrabalarla yazışma alışkanlığının olmayışında arayan öğrencilerin oranı % 7.30'dur. Bunların dışında diğer kitle iletişim araçlarıyla daha çabuk amacına erişebildiğini ifade edenlerin oranı % 29.77; başka nedenleri olduğunu belirtenlerin oranı ise % 8.42'dir. Bu soruya cevap vermeyenlerin oranı (% 40.44) ise oldukça yüksektir. (Şekil 6)

Şekil 6: Yazmaktan hoşlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi

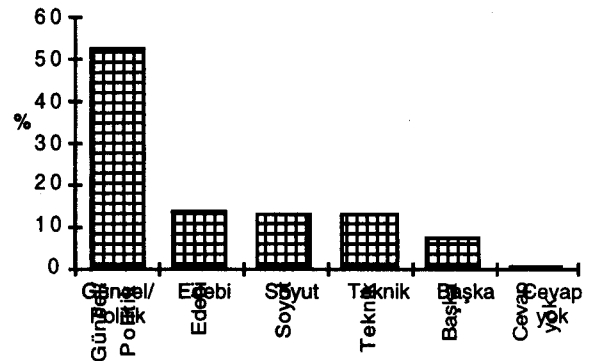
* Öğrencilerin % 61.23'ü Kompozisyon yazarken karşılaştıkları güçlüklerin konuların ilgi çekici olmayışından; % 14.04'ü yazma tekniklerini bilmediklerinden; % 11.23'ü yeterli sözcük hazinesine sahip olmadıklarından; % 10.67'si düşüncelerini doğru sözcük ve cümle yapısı ile aktaramadıklarından; % 0.56'sı yazarken zihinlerinin çabuk yorulmasından, % 2.24'ü ise bilgi ve kültür ek-

sikliğinden kaynaklandığını ifade etmektedirler. Sonuç olarak öğrencilerin beklenen şekilde yazmalarını güçleştiren nedenlerin başında konuların onlar için ilgi çekici olmaması gelmektedir. (Şekil 7)

Şekil 7: Kompozisyon yazarken karşılaşılan güçlüklerin değerlendirilmesi

* Öğrencilerin ilgi duydukları öncelikli konularla ilgili sorulara verdikleri yanıtlara göre % 52.24'ünün güncel ve politik; % 14.04'ünün edebi nitelikli, % 12.92'sinin absurd, soyut; % 12.92'sinin teknik konularda yazmayı tercih ettikleri ortaya çıkarken bu çerçevede dışındaki konularda yazmayı tercih edenler % 7.30'dur. Bu soruyu yanıtsız bırakanlar ise % 0.58 oranındadır. Bu sonuçlara göre öğrenciler yazdıkları konunun güncel yaşamla ilişkili olmasını istemekte ve ancak bu şekilde yazma motivasyonlarının artabileceğini belirtmektedirler. (Şekil 8)

Şekil 8: Kompozisyon konularının değerlendirilmesi

* Kompozisyon yazarken nasıl bir ifade kullandıklarına ilişkin soruya öğrencilerin % 24.71'i benzetme, karşılaştırma, abartı v.s. gibi üslup araçları; % 22.47'si kısa cümleler; % 10.73'ü uzun cümleler kullandıkları; % 5.03'ü imlaya dikkat ettikleri, % 14.60'ü az ve öz yazmaya; % 12.35'i sözcüklerin seçimine özen gösterdikleri; % 10.11'i hepsine önem verdikleri şeklinde cevap vermişlerdir. Bu durum öğrencilerin benzetme, karşılaştırma kullanmak gibi yazımın yazınsal boyutuyla ilgili olduklarını, ancak yazım kurallarını dikkate almadıklarını göstermektedir.

* Öğrencilerin % 42.69'u kompozisyon yazarken içeriğe, % 14.60'ı mesaja, % 2.80'i biçime, % 10.11'i yazı ve görüntüye, % 3.37'i kullandıkları sözcüklere, % 18.53'ü bu sayılanların hepsine önem verirken, % 7.30'u bu sayılan özelliklerden hiçbirini dikkate almadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerden küçük bir kesiminin (%18.53) kompozisyon yazarken içerik, mesaj, biçim, sözcükler gibi temel özelliklere dikkat etme gayreti içinde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin % 12.92'si mektup yazarken içeriğe, % 26.96'sı mesaja, % 4.94'ü biçime, % 14.60'ı görüntüye, % 6.74'ü sözcüklere, % 3.37'si ise bu sayılanların hepsine önem vermektedirler. Birinci sırayı mesaja önem verenler almaktadır. Mektupta hiç birine önem vermediğini belirtenlerin oranı % 17.41 iken, cevap vermeyenler %13.48 oranındadır. Sonuç olarak öğrenciler arasında kompozisyonda içeriğe, mektupta mesaj vermeye özen gösteren öğrenciler çoğunluğu teşkil etmektedir. Güncede - cevap veren öğrencilerin - % 13.48'i içeriğin, % 6.17'si mesaj vermenin, % 4.49'u biçimin, % 1.68'i yazının; % 2.80'i kullandığı sözcüklerin, % 2.80'i bu sayılanların hepsinin yazı güzelliği için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Hiçbirine önem vermeyenlerin oranı % 20.22, cevap vermeyenlerin ise % 48.31'dir. Bu sonuçlar günce tutan öğrencilerin güncenin belli yazma tekniklerine dikkat edilmesi gereken bir tür olarak kabul etmediğini göstermektedir.

* Ankete katılan öğrencilerin % 80.33'ü yazma işlevinin kazandırılması gereken bir alışkanlık olduğu düşüncesine katılmakta; % 4.49'u ise yazmanın gerekli olmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin % 15.16'sı bu soruyu yanıtlamamıştır.

* Öğrencilerin % 12.35'i okullarda yazma tekniklerinin verilmesi, % 32.02'si öğrencilerin okumaya teşvik edilmesi, sözcük dağarcığının ancak okuma yoluyla artabileceğine dikkat çekilmesinin; % 16.85'i öğrencinin yazmaya teşvik edilmesi gerektiğinin, % 38.76'sı öğrencinin ilgisini çeken konuların işlenmesinin yazma alışkanlığı kazandırılması açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER:

1. Alman Dili Eğitimi öğrencilerinin % 95'i Almanya'da bulunan ve Almanca'yı Almanca konuşulan ülkelerden birinde öğrenen gençlerden oluşmaktadır.

2. Alman Dili Eğitimi öğrencilerinin tamamına yakını (%95) yüksek öğrenimlerine kadar olan süreyi ve eğitimlerini Türkiye ve Almanya'da sürdürmüş ve bir ülkenin eğitim sistemi içinde eğitimlerini tamamlayamamıştır.

3. Öğrencilerin oldukça düşük eğitim düzeyine sahip ailelerden geldikleri saptanmıştır.

4. Okuma uğraşının öğrenciler için öncelikli bir uğraş olmadığı saptanmıştır.

5. 20.Yüzyıl iletişim çağında yazarak bildirimde bulunmanın öğrenciler arasında öncelikli bir ihtiyaç olmaktan çıktığı; öğrencilerin yazma alışkanlıklarının olmadığı, ancak gerekli olunca veya teşvik edildiklerinde yazdıkları tespit edilmiştir.

6. Öğrencilerin bir başkasına mesaj aktarmak istediklerinde yazmayı değil, modern ve hızlı kitle iletişim araçlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir.

7. Öğrencilerin yazma alışkanlıkları edinmelerinde aile ve yakın çevresinin etkili olmadığı bu alışkanlığın edinilmesinde okulun önemli payının bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen öğrencilerin önemli bir kesimi (% 32.02) yazma alışkanlıkları edinmelerinde ne yakın çevresinin ne de eğitimin etkileyici bir unsur olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum, okul eğitiminde yazma alışkanlığı edinmeye yönelik programların artırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

8. Öğrencilerin boş zamanlarında günce, öykü, şiir gibi duygu ve düşüncelerini aktaran, yaratıcılığı geliştiren yazın türleriyle ilgilenmedikleri, büyük bir çoğunluğun televizyon seyretmeyi tercih ettiği (% 62.35) tespit edilmiştir.

9. Öğrencilerin çoğu Türkçe daha rahat ve kolay yazdıklarını; ancak anadilde konuşma dilini aktardıkları ve yazı diline hakim olamadıkları için yazma gücünü çektiklerini dile getirmektedir.

10. Öğrenciler Almanca sözcük hazinelerinin sınırlı olmasının Almanca yazmalarını güçleştiren etkenlerden biri olduğunu belirtmektedir. Bu durum Almanca bilgilerinin de gündelik konuşma dilinden ileri gitmediğini, temel dil bilgilerinin eksik olduğunu göstermektedir. Almanca öğretmenliğine aday öğrencilerin %14.04'ü almanca'yı çok iyi % 47.19'u iyi bildiklerini belirtmişlerdir. Hazırlık sınıfında yabancı dil sorununu halletmiş ve lisans düzeyinde alan bilgisi ile donanması beklenen öğrencilerin bu yanıtları, özgüven eksikliğini ya da gerçekçi değerlendirmelerini gösterir.

11. Öğrencilerin % 51.12'si aklına geleni kağıda dökerek kompozisyon yazdığını belirtmektedir. Bu durum öğrencilerin plan, çağrışımları not etme v.s. gibi ön hazırlık yapmadıklarını göstermektedir. Bu ise, planlı yazma konusunda yeterli eğitilemediklerini göstermektedir.

12. Ön hazırlık okuma ve araştırma ile sağlanır. Ön hazırlığın yapılmaması öğrencilerin okuma ve araştırma uğraşı içine girmediklerini, anket sonuçlarının da gösterdiği gibi öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olmadığını göstermektedir.

13. Öğrenciler, güzel ve doğru yazmak için konstante olmanın gerekliliğine ve konunun önemine inanmaktadırlar. Konuların ilgi çekici olmaması yazmayı güçleştirmektedir. Öğrenciler güncel ve politik konularda kompozisyon yazmayı tercih etmektedir.

14. Öğrenciler, yazmanın kazandırılması gereken bir alışkanlık olduğuna inanmaktadır; ancak bu alışkanlığın derslerde öğrencinin ilgisini çeken konuların işlenmesiyle kazandırılabilceğini belirtmişlerdir.

Yukarıdaki veri ve sonuçların ışığı altında Alman Dili Eğitimi Bölümü öğrencilerinin hemen hemen tamamına yakınının Almanca'yı yurt dışında öğrenmelerine rağmen Almanca bilgilerinin daha ziyade günlük konuşma dilinden oluştuğu; Temel Almanca bilgilerinin yeterli, istenen düzeyde olmadığı gözlenmektedir. Önemli bir diğer nokta ise, bu öğrencilerin ilk ve orta öğrenimlerini iki farklı ülkede almaları nedeniyle temel anadil bilgilerinden de yoksun olmaları Türkçeye'de ancak gündelik dil seviyesinde yüzeysel hakimiyetleridir.

Anket sonuçlarına göre Alman Dili Eğitimi öğrencilerinin hemen hemen tamamına yakını yurt dışından gelen işçi çocuklarıdır ve ilk ve orta öğrenimlerini tek bir eğitim sistemi içerisinde tamamlayamamışlardır. Benzer şekilde düşünüldüğünde herhangi bir anket sonucu olmamasına rağmen diğer üniversitelerdeki eşdeğer bölümlerdeki öğrencilerin çoğunluğunun da aynı şartlardan geldikleri varsayılabilir. Bu nedenle bu anket sonuçlarının sadece anketin uygulandığı bölümle sınırlı kalmayıp Türkiye'deki diğer Alman Dili ile ilgili bölüm öğrencilerinin durumlarını da yansıtabileceği kabul edilebilir.

Yabancı Dil Öğretmeni olarak yetiştirilen ve istihdam edilmeleri beklenen öğrencilerin gerek düşünsel, gerek temel dilbilgisi gerekse sözlü ve yazılı iletişim alanlarında her iki dile de hakim olmaları zorunludur. Bu konulardan birinin eksikliği bir yabancı dil öğretmenin yetersizliği, öğrencilere o dili tam olarak öğretemeyeceği anlamına gelir. Anketlerde ortaya çıkan eksiklikler dilin dört temel becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması amaçlanan Alman Dili Eğitimi Hazırlık sınıflarında giderilmeli ve öğrenci öğretmenlik formasyonu ile ilgili bilgilerle donanmak üzere lisans öğrenimine başlamalıdır. Alman Dili Eğitimi Hazırlık sınıflarından başlamak üzere öğrenciye temel dil becerileri çerçevesinde yazma becerisi ve alışkanlığının kazandırılması için aşağıdaki noktalara ağırlık verilmelidir:

- Temel Almanca ve Türkçe bilgilerinin takviyesi ve desteklenmesi

- Yazma ve okuma alışkanlıklarının kazandırılması

- Derslerde öğrencilerin ilgisini çekecek güncel konuların işlenmesi
- Dil öğretim tekniklerinde sözlü ve yazılı iletişim tekniklerinin verilmesi.

BİBLİYOGRAFYA

- [1] Antos, Gerd (1988) : Eigene Texte herstellen! Schriftliches Formulieren in der Schule. Argumente aus der Sicht der Schreibforschung: Der Deutschunterricht H.3: S. 32-48
- [2] Baurmann, Jürgen / Ludwig, Otto (1986): Aufsätze vorbereiten- Schreiben lernen.Basisartikel. Praxis Deutsch , S.16-22.
- [3] Boettcher, Wolfgang (1982): Schreiben im Deutschunterricht der Sekundarstufe I. Bilanz , Neuansätze.: Mitteilungen des Deutschen Germanisten-erbandes, Heft 29. S: 4-17.
- [4] Bohn, Rainer(1987): Schreiben- eine sprachliche Haupttätigkeit im Unterricht Deutsch als Fremdsprache: Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift für Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer. Heft 4:S.233-238.
- [5] Dahl, Johannes / Weis, Brigitte (1988): Handbuch Grammatik im Unterricht im Unterricht. Goethe Institut, München .
- [6] Fritzsche, Joachim (1986): Schreiben lehren? Selber schreiben? In: Westermanns Pädagogische Beiträge 2/ 1986:S.12-15
- [7] Fritzsche Joachim (1994) Zur Didaktik und Methodik des Deutschunterrichts. Bd 2 : Schriftliches Arbeiten. Stuttgart : Klett Verlag.
- [8] Geffert, Heinrich (1956) : Deutscher Aufsatz und Stilunterricht. Quellen zur Unterrichtslehre . Weinheim/ Basel : Beltz.
- [9] Günther, Klaus B./ Günther, Hartmut (Hrsg.,1983): Schrift - Schreiben-Schriftlichkeit.Tübingen: Narr.
- [10] Hasler, Herbert (1991) :Lehren und Lernen der geschriebenen Sprache .Darmstadt:Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- [11] Heid, Manfred (Hrsg.,1989) : Die Rolle des Schreibens im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. München: Iudicum.
- [12] Henniger, Wolfgang (Hrsg.1986): Das Praktikantenbuch. Wegweiser für Studenten und Abiturienten.Frankfurt am Main: Athenäum Verlag.
- [13] Heringer, Hans Jürgen (1987): Wege zum verstehenden Lesen- Lesegrammatik für Deutsch als Fremdsprache. München : Max Hueber Verlag.
- [14] Ivo, Hubert (1982): Lehrer korrigieren Aufsätze. Frankfurt: Diesterweg.
- [15] Kast, Bernd(1989): Vom Wort zum Satz zum Text. Methodisch- didaktische Überlegungen zur Schreibfertigkeit (im Anfängerunterricht), in : Fremdsprachendeutsch 1.S.9-13.
- [16] Krumm, Hans Jürgen (1989): Schreiben. Fremdsprache Deutsch 1 . S. 5-8.

- [17] Lieber, Maria/ Posset, Jürgen (Hrsg., 1988): Texte schreiben im Germanistik- Studium. München: iudicium.
- [18] Maas,Utz (1985): Schrift- Schreiben- Rechtschreiben. Diskussion Deutsch. 81: S.4-25.
- [19] Mettenleiter, Peter (1988) : Aufsatz Plus. Paderborn: Schöningh
- [20] Neuner, G./ Krüger, W. / Grever,U (1981) : Übungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht. Berlin:Langenscheidt
- [21] Piepho, Hans- Eberhard (1980): Deutsch als Fremdsprache in Unterrichtsskizzen. Meyer, Heidelberg .
- [22] Portmann, Paul R (1991): Schreiben und Lernen. Grundlagen der fremdsprachlichen Schreibdidaktik. Tübingen: Max Niemeyer .
- [23] Sanders, Willy (1990): Gutes Deutsch- Besseres Deutsch- Praktische Stillehre der deutschen Gegenwartssprache. 2.Auflage ,Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft
- [24] Sennlaub,Gerhard (1980) : Spaß beim Schreiben oder Aufsatzerziehung? Stuttgart: Kohlhammer.
- [25] Stadler, Hermann (Hrsg.,1973): Deutsch. Verstehen-Sprechen-Schreiben. Frankfurt am Main: Fischer.